

Махортов Ю.О., Телічко Н.А. Агротуризм як напрям забезпечення соціальним захистом сільського населення / Махортов Ю.О., Телічко Н.А. // Актуальні проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні: теорія і практика: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25-26 квітня 2013 р.). – Київ, 2013. -С. 13-15.

Махортов Юрій Олександрович д.е.н., проф.

ДВНЗ Київський університет управління та підприємництва

Телічко Наталія Александрівна к.е.н., доц.

ДЗ Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

АГРОТУРИЗМ ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИМ ЗАХИСТОМ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

Як свідчать соціально-економічні показники рівня добробуту сільського населення, сучасна ситуація з забезпеченням соціального захисту на селі є досить критичною. Це головним чином пов'язано із низьким рівнем ефективності сільського господарства, яке до останнього часу залишається основним джерелом доходів жителів села. Адже нажалі проблеми зайнятості сільського населення не були визначальним критерієм аграрних реформ, незважаючи на їх соціальне спрямування. Все це потребує пошуку альтернативних джерел отримання доходів селян не пов'язаних із сільським господарством. Як свідчить практика більшості країн світу, одним з таких джерел може стати розвиток агротуризму з метою збільшення доходів сільського населення, де він набув широкого розвитку.

Зайнятість населення у сільській місцевості має свій власний характер та особливості. Найгострішими проблемами соціального захисту сільського населення є: відсутність мотивації до праці; бідність; трудова міграція; безробіття; занепад соціальної інфраструктури; поглиблення демографічної кризи. Зайнятість населення є одним з головних індикаторів трансформаційних процесів в економіці. А криза в впродовж останнього періоду економічного

розвитку України, призвела до ризького скорочення попиту на робочу силу як у сільській місцевості, так і за її межами [1].

В аграрному виробництві можливості працевлаштування досить обмежені. Аграрна зайнятість потребує поєднання з вторинною, додатковою зайнятістю з метою підвищення доходів зайнятих в аграрному секторі [2].

Заробітна плата працівників сільського господарства була, є і залишається на дуже низькому рівні, незважаючи на підвищення її середнього розміру по Україні [3]. Така ситуація призводить до ускладнення не тільки соціально-економічних відносин у сільському господарстві, що характеризуються зниженням зайнятості населення та зростанням соціальної напруги на селі.

Про надзвичайно низький рівень життя та соціальний захист сільських жителів свідчить структура використання сукупного доходу в сільських сім'ях з різним середньодушовим сукупним доходом. Більша частина селян має великий дефіцит сімейного бюджету, незважаючи на зведення грошових витрат до мінімуму. Регулювання зайнятості сільського населення має здійснюватися в двох напрямках: через реформування політики доходів та системи їх оподаткування шляхом впливу економічних важелів на активізацію ресурсного потенціалу суб'єктів сільської економіки [4].

Сільське населення здатне отримувати реальні доходи у сфері сільського туризму від таких видів діяльності, як: облаштування туристичних маршрутів; облаштування й експлуатація стоянок для туристів; робота гідом чи екскурсоводом; егерська діяльність (полювання, рибальство); прокат туристичного спорядження; послуги приймання туристів; кулінарні послуги; підготовка культурних програм; народні промисли; виробництво та реалізація туристам екологічно чистих продуктів; реалізація туристам ягід та грибів [5, с.12].

Тобто, сільський туризм переконливо довів, що він є важливим фактором вирішення соціально-економічних проблем села – це зростання зайнятості на селі, розвиток сільської інфраструктури, отримання стабільних та вагомих прибутків селян, зміцнювання бюджету сільських поселень [6].

Позитивний вплив сільського зеленого туризму на вирішення соціально-економічних проблем села полягає передусім у тому, що він розширює сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, і дає селянам додатковий заробіток; розширює можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері але й в сфері обслуговування [7]. Не менш важливим ефектом, зокрема як економічного, так і соціально-демографічного характеру, від розвитку агротуризму є зменшення рівня безробіття на сільській території, оскільки, за підрахунками вчених, одне місце в розвитку агротуризму генерує 3-4 робочих місця у супутній для агротуризму інфраструктурі [8].

Якщо розглянути досвід Великобританії, то там Національною туристичною організацією акредитовано понад 1200 агроосель. Сільський туризм забезпечує близько 400 000 робочих місць і є підвалиною існування 25 000 од. малого бізнесу лише в одній сільській Англії (не враховуючи Уельсу, Шотландії і Північної Ірландії) [9]. В Україні ж регіональний досвід свідчить, що господарі більше 600 садиб із 18 областей України запрошують на відпочинок до своїх садиб туристів [10].

Отже, на часі – нагальна потреба формування й відновлення багатогалузевої та різнофункціональної сфери прикладання праці на селі, де поряд із розвинутим сільським господарством належне місце займатимуть інші види економічної діяльності. Виділені з аграрних підприємств різні види несільськогосподарської діяльності мають бути організовані як самостійний бізнес [2]. Що потребує значних змін у законодавстві.

Міністерство аграрної політики України здійснює заходи щодо розробки та прийняття ряду законодавчих та нормативно-правових актів з розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. На даний час у Верховній Раді України перебуває проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України з питань діяльності неприбуткових організацій», положення якого спрямовані на сприяння розбудові сільськогосподарської кооперації в державі. Крім того, для забезпечення росту темпів зайнятості сільського населення та створення нових робочих місць в аграрній сфері, у тому числі і

для незахищених верств населення, розробляється проект концепції Закону України про сільський зелений (аграрний) туризм та агротуристичну діяльність. Цей Закон спрямований на диверсифікацію зайнятості сільського населення, а також дасть можливість особистим селянським господарствам здійснювати як сільськогосподарську, так і агротуристичну діяльність [11].

Отже, важливим елементом соціального розвитку сільських територій є розвиток сільськогосподарського підприємництва в галузі агротуризму. Це спричинено необхідністю переорієнтації сільської економіки від високого рівня зайнятості в сільському господарстві, його низької ефективності та низьких доходів селян, до нижчого рівня зайнятості, вищої ефективності й вищих доходів селян, підвищення соціальних стандартів села [12]. Тому сьогодні необхідно перейти до соціальних гарантій до соціального захисту, на який має право кожен сільський житель, реалізувати дієву та послідовну політику щодо зайнятості сільського населення. Реалії життя потребують запровадження підтримки і працевлаштування сільського населення, реформування трудового законодавства, формування системи управління та фінансування [4]. Особливо у галузі агротуризму, як альтернативного джерела соціальних гарантій та соціального захисту для сільського населення.

Література

1. Ключник А. В. Зайнятість населення сільських територій: проблеми та стратегічні напрями їх вирішення / А. В. Ключник // Регіональна економіка, 2011. - №1. – С.134-139.
2. Харчук С.А. Напрями ефективного формування зайнятості на селі та розвитку сільських територій / С.А. Харчук // Вісник Сумського національного аграрного університету: Серія “Фінанси і кредит”, 2010. - №1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vsnau/FiK/2010_1/35Kharchuk.pdf - Дата звернення: 12.04.2013.
3. Чикуркова А. Сучасний стан оплати праці персоналу аграрних підприємств / Чикуркова А. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16_kampodilsk/section_6_2011_11_15_16/suchasnij_stan_oplati_praci_personalu_agrarnikh_pidpriemstv/8-1-0-235. -

Дата звернення: 12.04.2013.

4. Лугинець Н.І. Соціальне страхування як основний елемент соціального захисту сільського населення / Н.І. Лугинець // ВІСНИК Житомирського державного технологічного університету, 2010. - № 4 (54). - С.245-248.
5. Лужанська Т.Ю. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи / Лужанська Т.Ю., Махлинець С.С., Тебляшкіна Л.І. – К.: Кондор, 2008. – 385 с.
6. Іванова В.Г. «Сільський туризм» як категорія науки адміністративного права та законодавства України / В.Г. Іванова // Право і суспільство, 2010. - № 3. – С.119-125.
7. Волошенко С.С. Агротуризм як форма підприємництва в сільській місцевості регіону / Волошенко С.С. // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія ЕКОНОМІКА, 2011. - Спецвипуск 33 Ч. 3. - С.29-35.
8. Sadowski A. Turystyka wiejska – szansa czy zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich województwa Podlaskiego / Sadowski A. // Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie. #373. – 2001. – S. 203-208.
9. Столярчук П., Домінюк В. Аналіз європейського досвіду організації сільського зеленого туризму та його категоризації / П. Столярчук, В. Домінюк // Вимірювальна техніка та метрологія, 2010. - №71. - С.177-184.
10. Нездоймінов С.Г. Аграрний туризм як фактор стратегії «зеленої» економіки / Нездоймінов С.Г. // Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал, 2012. – № 6 (32). - . – С. 49-53.
11. Гнибіденко І. Ф. Ринок праці та соціальна інфраструктура на селі: можливі перспективи розвитку / І. Ф. Гнибіденко // Демографія та соціальна економіка: наук.-економ. та суспільно-політичний журнал, 2009. - № 2 (12). - С.79-89.

12.Важинський Ф.А., Колодійчук А.В. Особливості розвитку підприємництва на сільських територіях / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України, 2011. – Вип. 21.07. - С.120-124.